

Основни аспекти и добри практики на датската планова система

Ивайло Стаменков
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София
e-mail: i_sta@abv.bg

Абстракт: Познаването на плановете системи на високоразвити страни от Западна Европа може да бъде положително за бъдещото пространствено развитие на страните от Източна Европа. България, която продължава да има значителни вътрешни неравенства, след определена адаптация може да черпи опит от сравнително сходни като площ и население и с някои подобни проблеми страни. В настоящото изследване за такъв пример е избрана континенталната част на Дания, имаща дългогодишен опит в намирането на решения и прилагането им в практиката по отношение на пространственото ѝ развитие. Последователно са разгледани настоящите географски особености, основните предизвикателства, нормативни актове, вертикални равнища и секторни особености при прилагането на пространственото планиране. Отделно място се обръща на административната реформа от 1 януари 2007 година и връзката ѝ със системата на пространственото планиране.

Ключови думи: планова система, пространствено планиране, регионално развитие, Дания.

Според Компендиума на системите за пространствено планиране и политики на Европейския съюз от 1997 г. Дания попада в групата на страните с „обхватно интегрирано планиране“. Пространственото планиране (ППл) в тези страни „се извършва посредством много систематизирана и формална йерархия от плановете от национално до локално равнище, което координира действията на публичния сектор с другите сектори, но се фокусира по-специално върху пространствената координация, отколкото върху икономическото развитие“ (с. 36-37). Тази традиция изисква отговорни и натрупали опит планови институции и механизми, както и значителна политизация в плановия процес. Типични са и инвестициите в публичния сектор при осъществяване реализацията на този процес. Иначе във всички опити за сравнения на плановете системи в Западна Европа Дания се причислява към групата на северните (нордически, скандинавски) държави.

Попадането на Дания в тази северна подгрупа страни с „обхватно интегрирано планиране“ води до там, че местните планови органи имат донякъде доминираща роля, макар и разпределящи си компетенции с националното равнище. Това може да се обясни с предизвикателствата вследствие на индустриалното и като цяло икономическото развитие на страната в следвоенния период. Още от 70-те години започват наченките на обхватни политически и пространствени мерки, целящи по-равномерно разпределение на населението и икономиката и повсеместно положително социално-икономическо развитие (Galland, 2014).

Сред по-важните географски и пространствени дадености, имащи значение за съвременната система за ППл на Дания са: при площ от малко над 43 000 км² в континенталната част (без териториите на Гренландия и Фарьорските острови) към 1 януари 2015 г. в страната живеят 5,7 млн. д., което прави сравнително висока средна демографска гъстота от 132 д/км². Прогнозите са населението да стане 6,2 млн. д. до 2050 г. 87% от него живее в градски зони, като според държавната статистика това са площи от непрекъснати сгради с най-малко 200 жители. Почти една трета от населението е в столичния регион (Region Hovedstaden) - 1,77 млн.д., други по-големи градове са Орхус (Aarhus) 262 хил. д., Одензе (Odense) 174 хил. д. и Олбор (Aalborg) 110 хил. д. Бреговата линия е над 7 300 км., като към територията на страната се отнасят 392 острова (31% от площта и 54% от населението), най-големите от които са Шеланд (Sjælland), Северен Ютландски остров (Vendsyssel-Thy), Фюн (Fyn), Лолан (Lolland) и Борнхолм (Bornholm). Останалите 69% от площта и 46% от населението се падат на полуостров Ютланд и прилежащите му острови. 66,3% от територията са с предназначение за земеделски площи, 15,6% са гори и полуестествени зони, 9,8% са създадени от човека, в това число урбанизирани и транспортни зони, 6,8% са влажни зони и вътрешни води, а 1,5% са неклассифицирани. От създадената от човека територия 74,3% са градове, сгради и всички съоръжения, 20,6% са пътища, 1,4% ж.п. линии, мостове и язовири и други са 3,7% (Statistical Yearbook 2015).

Постоянните промени в обществото създават нови изисквания от гледна точка на развитието и трансформирането на градските центрове, на изграждането на техническа и социална инфраструктура, но при максимална защита и възможно най-качествено използване на периферните пространства. Това води до постоянни през последните години промени в законодателството и инструментариума в сферата на ППл в Дания. Така например постоянното усъвършенстване на Закона за ППл се основава на дейности като: насърчаване на стратегическо планиране; засилване на общественото участие при планирането; смяна на предназначението и влизане отново в употреба на изоставени промишлени обекти; подобряване атрактивността, ефективно използване на ресурсите и защита от климатичните промени на градските региони; насърчаване развитието на периферните и крайбрежни пространства и др. (Spatial planning..., 2012). Настоящият закон делегира компетенции в сферата на ППл на Министъра на околната среда и храните, 5 регионални съвета и 98 местни съвета. Основава се на реформаторски принципи започнали през 1970 г. като децентрализирано вземане на решения и насърчаване обществеността при планирането.

Основната задача на националното правителство е да осигури изпълнението на националните интереси в този децентрализиран процес, а в по-редки случаи се намесва в по-сложни или касаещи природната среда планови дейности. Регионалните съвети издават Регионални планове за пространствено развитие, които поставят стратегическите планови цели на всеки от петте региона. Местните съвети са отговорни за градските и за периферните пространства, което ги прави основното вертикално равнище при ППл и пространственото развитие.

Развитието и промените на датската планова система през годините следват непрекъснато променящите се условия и необходимостта от осигуряване на възможно най-добри условия за живот на населението и регулирано използване на пространството. Първият Закон за градско планиране е приет през 1925 г., но се прилага малко заради включеното в него задължение общините сами да плащат всички икономически компенсации. През 1938 г. се приема Закон за ППл, задължаващ общините да издадат планове за всички селища с население над 1000 жители и не включващ задължение за плащане на обезщетение на собственици на имоти. Планирането обаче е насочено само за градовете, а липсва правна основа за разграничаване на градски и селски пространства и за ограничаване растежа на първите. Със Закона от 1949 г. се определят специални Комисии за градско развитие, имащи за задача ясното разделяне между градски и селски пространства – зонирание, което е в основата на днешното пространствено разделение в Дания. Периодът до средата на 80-те години освен с бурно развитие на урбанизацията, се характеризира и с бум в изготвянето на общински устройствени, областни и регионални планове. След реформата от 1970 г. с намаляването на областите (амтите) от 25 на 14 и на общините от 1388 на 275 се стига до процес на децентрализация и прехвърляне на редица правомощия и отговорности на регионалното и особено на общинското (местно) планово равнище. През 1992 г. съществуващите дотогава закони за градските и селски пространства (от 1970 г.), за националното и регионалното планиране (от 1973 г.) и за общинското планиране (от 1977 г.) се обединяват в единен Закон за ППл, а законодателството като цяло се опростява и модернизират. Резултатът е ефективен планов процес със зависимост на плановете от политическото и демократично развитие на местното равнище (The EU compendium..., 1999).

Galland и Eneemark (2013) също правят обзор на датската планова система след 70-те години. Според тях това развитие е отговор на редица „социално-пространствени“ предизвикателства: бърз икономически и индустриален растеж през 50-те и 60-те години; нарастваща необходимост от нови пространства за градоустройство и индустрия; дисбаланс в разпределението на населението и намаляване качеството на живот; 70-те години с административната реформа и идеята за социално равенство и по-добър достъп до обществени и частни услуги, нова йерархичност на градските центрове и рязко разграничаване между градски и селски пространства; 80-те години като период на „неопределеност“ независимо от пика на неолибералното планиране, на повишено значение на секторните политики и на тогавашните области за планирането на градовете като доставчици на услуги и развитието на инфраструктурата; 90-те години са типични със своята екологична и устойчива ориентираност на планирането, връзката с глобализацията, Закона за ППл от 1992 г. и появата на нови планови понятия като „полицентрично развитие“, „градски мрежи“ и „балансирана пространствена структура“, приемане на стратегически пространствени концепции и директиви. И според Galland (2012) ППл в Дания преминава през три основни етапа: с насочваща роля (до края на 80-те години), с балансираща роля (до края на 90-те) и със стратегическа роля (след края на 90-те).

Специално внимание Galland и Eneemark отделят на административната реформа от 2007 г. и връзката ѝ с ППл. Предишните 271 общини са обединени в 98, а областите са обединени в 5 административни региона, като това е свързано с ново преразпределение на плановете задачи и отговорности между различните равнища. Реформата привилегирова в значителна степен общините, имащи вече повече права по отношение на физическото планиране и земеползването, както и автономия да определят и локализируют градски пространства или транспортни съоръжения и да управляват редица секторни дейности (земеделие, културно и историческо наследство и др.). Премахването на окръжните води и до прехвърляне на компетенции към националното равнище за изпълнение на целите на държавната политика. Така например Министерството на околната среда и храните (<http://mfvm.dk>) създава седем разположени повсеместно по територията на страната екологични центрове, имащи задачата да наблюдават опазването на природата, управлението на водните ресурси, националните инфраструктурни проекти, крайбрежните зони, търговските центрове и др. Не на последно място националното равнище има право на вето при несъобразности с националните интереси решения на общинските планови органи. Затова на тази реформа може да се гледа и като пример за управленска „рецентрализация“.

И според Olesen (2010) сред най-важните промени след реформата от 2007 г. е намаляване значението на регионалното за сметка на общинското и националното равнище. Това от своя страна е противоположна тенденция на засилването на регионалното планово равнище в много европейски страни през последните години. Стига се до реформиране на ППл в Дания на субнационално ниво, включително с нови форми на управление чрез доброволчество и диалог и засилване на националния контрол върху общинските органи. Авторът посочва и водещите външни и вътрешни сили водещи до тези промени:

-външни сили: Европейска концепция за пространствено развитие, регионални идентичности, глобално позициониране (конкурентоспособност), пространствено реструктуриране, нови форми на управление, интегриране на политически сфери, екологична осведоменост и др.

-вътрешни сили: планова култура, местни и регионални проблеми, актьори, пространствени политики и др.

Плановата система на Дания има ясно изразена тристепенна вертикална структура: национална, регионална и местна. Министърът на околната среда и храните чрез подчинената му Агенция по околна среда (<http://naturstyrelsen.dk>) създава общата рамка в сферата на ППл за регионалното и местното планово равнище чрез съответни инструменти като доклади, национални интереси, директиви и др. Той трябва да гарантира, че местните планови действия са в съответствие

с общите национални интереси. Свързани с пространственото развитие са и други министерства като: Министерство на имиграцията, интеграцията и жилищната политика (<http://uibm.dk>), Министерството на транспорта (<http://trm.dk>) и Министерството на енергетиката (<http://efkm.dk>). Плановите за регионално развитие описват визитите и дават общата картина за цялостното развитие на второто вертикално равнище. Тясно са свързани с икономическото и бизнес развитието на региона. Местните съвети обобщават своите цели и стратегии в общ план, представляващ рамка за подробните планове и отговарящ на националния Закон за ППл и редица секторни нормативни актове. Именно националните и регионални секторни планове (като например за водите, транспорта, НАТУРА 2000, добив на полезни изкопаеми и др.) са правно обвързващи за местните власти (Таблица 1).

Национално планиране. Правилата и основните аспекти на националното ППл се въвеждат през 1974 г. и са значително засилени след административната реформа от 2007 г. Изразяват се чрез ясна система от инструменти, мерки, насоки и указания, по-важните от които са:

-Национален доклад за ППл: издава се от съответния министър на околната среда в рамките на всяко едно правителство (на всеки 4 години) и поставя рамките за регионалните и местни равнища, като специално внимание се обръща на планирането в столичната метрополна зона. Задължително подлежи на обществен дебат и е свързан с конкретен план за действие.

-Обобщение на националните интереси: също се публикува веднъж на 4 години. Показва моментната ситуация доколко националните интереси се свързват и координират с местното планиране. Това са изисквания на Закона за ППл, други закони с пространствено въздействие, парламентарни решения или такива произтичащи от политически споразумения между отделните административни равнища.

-Конкретни секторни доклади (като например за околната среда или търговията): публикуват се от същия министър най-малко веднъж на 4 години. В процеса на изготвянето им участват редица екологични, работодателски, потребителски и бизнес-организации.

-Национални директиви по отношение на ППл: Министърът на околната среда има законово право да издава правнообвързващи правила и рамки, като една от основните цели е насърчаването на обществената активност. Примерни директиви могат да се отнасят за нови ваканционни площи в крайбрежни зони, определяне локализацията на тръбопроводи и далекопроводи, на вятърни турбини и др. Министърът издава специални правила за столичния метрополен регион чрез директива по отношение на т. нар. "Finger Plan" (от Finger – пръст: концепция за градско развитие на Копенхаген от 1947 г., според която развитието на града следва 5 направления подобно на пръсти, а „длантата“ представлява централната и най-гъсто населена част).

-Заповеди и възражения: Министърът на околната среда е длъжен да се противопостави на решения на местните власти, които противоречат на националните интереси, дори когато са в компетенциите на други министерства. Правомощията му в това отношение се делегират на Агенцията по околна среда. Местните власти не могат да обнародват своите решения докато има официално възражение и докато не се постигне съгласие с Агенцията.

-Международни съвместни планови дейности: Става въпрос за сътрудничество с останалите членки на ЕС чрез министрите отговарящи за ППл, с работни групи по регионална политика, развитие на градските региони, околна среда, трансгранично сътрудничество в региона на Балтийско и Северно море и между скандинавските страни.

-Национални паркове: Законът за националните паркове позволява на Министъра на околната среда да създава подобни защитени територии и да установи правила, потенциално ограничаващи плановите правомощия на местните власти. Планът за всеки национален парк се изработва така, че да се избегне конфликт с регионалните планове за развитие и местните документи и институции.

Могат да се споменат и секторни планирания по Закона за ППл, изискващи много точно разпределяне на компетенциите между трите равнища:

-Планиране на крайбрежни зони: от 1981 г. има правила за свободни от сгради и конструкции крайбрежни зони. В рамките на 3 километра от брега има специално планиране независимо дали става въпрос за градски или периферни селски региони. Всички предложения на местните власти за промяна на предназначението на земите в подобни зони трябва да бъдат коректно визуализирани с цел постигането на възможно най-правилния за обществото и политическите органи избор.

-Планиране на търговията: налага се поради ръста на големите магазини и търговски центрове в покрайнините на големите градове, което отслабва търговията на дребно в малките населени места, засяга местната икономика и намалява потенциала за поддържане и модернизирани на градските центрове. Няколкократно законови промени през последното десетилетие имат за цел насърчаване развитието на центровете на малките и средни градове и осигуряване на лесна достъпност до търговските обекти за всички транспортни средства, с приоритет за ходене пеша, колоездене и обществен транспорт. Законът за ППл включва мерки за ограничаване площта на търговските центрове и за установяване на подобни обекти в централните части на населените места.

-Споменатото планиране за столичния метрополен регион, като според Закона за ППл местните власти трябва координирано да изпълняват регионална роля и отговорност, особено що се отнася до дейности като публичен транспорт и като цяло инфраструктурата. За целта региона на Копенхаген е разделен на 4 географски зони, следващи т. нар. "Finger Plan" и изискващи различни планови действия: основна градска зона („длантата на ръката“), периферна градска зона („пръстите на ръката“), зелени площи („между пръстите“) и останала част. Акцент се поставя върху зелените площи и установяването на голям брой офиси на максимум 600 метра разстояние от станции на обществения транспорт с цел не

използване на лични превозни средства. Планът от 2007 г. допринася не само за по-устойчива градска зона, но спомага за ограничаването на задръстванията и поддържането на многобройни рекреационни площи. Така той от една страна има за цел въвеждането на стратегическа рамка за градското развитие на Копенхаген, но от друга – представлява опит на Министерството на околната среда за съзнателна намеса в столичното ППл, намеса, която според министерството е била доста negliжирана при предишните градски управи (Olesen и Richardson, 2012).

Също така на национално равнище Дания е разделена на 5 типа региони: Голям Копенхаген и региона Йоресунд, останалата част на остров Шеланд, източен Ютланд, останали градски региони и малки градски региони. Всеки от тях се характеризира с различни предизвикателства по отношение големината на населените места, състоянието на местната икономика, връзката между градските и селските пространства и социално-икономически различия (Goldberg, 2008).

Регионално планиране. Основният документ на регионалното равнище Регионален план за развитие на базата на подробна оценка очертава желаното бъдещо развитие за урбанизираните, селски и периферни пространства в региона, като се вземат под внимание и сектори като опазване на околната среда, рекреация и туризъм, бизнес и икономика, заетост, образование и култура. Задължително съдържанието и целите му трябва да са представени на картографска основа. Регионалният съвет може да прави предложения за местните планови власти, а местните инструменти трябва да са в съответствие с Регионалния план за развитие. Предложенията за регионални и местни планови инструменти се извършват в първата половина на четиригодишния период между изборите на тези равнища, което в повечето случаи осигурява координираност и свързаност при тяхното изготвяне.

Задължителни аспекти в структурата на всеки Регионален план за развитие са:

-връзката между бъдещето пространствено развитие с националните и местните планови власти по отношение на инфраструктурата;

-сътрудничество с публичните власти на съседни региони и страни по отношение на ППл и пространствено развитие;

-действията, които Регионалният съвет ще предприеме за изпълнение на планираните дейности.

Регионалният план за развитие трябва да осигури и съответствие с важни стратегически документи като: стратегия за развитие на бизнеса на Регионалния форум за икономически растеж; стратегия за заетост; стратегиите за развитие на местни инициативни групи в рамките на Програмата за развитие на селските райони; местни и регионални стратегии по „Адженда 21“; секторни регионални стратегии и планове като например за образование, култура и др. Така всеки Регионален план за развитие отговаря на целите на ЕКПР за териториална кохезия (Kragh, 2005).

Финансирането на изготвянето и прилагането на Регионалния план за развитие може да се извърши по различни начини: от съответния регионален бюджет като средства по отношение на развитието на бизнеса, образованието и културата или чрез средства на ЕС ако е възможно публично-частно финансиране. Форумът за регионално икономическо развитие прави препоръки до Регионалните съвети относно проекти за развитие на бизнеса и до правителството относно използването на средства на ЕС.

Местно планиране. Местните съвети публикуват стратегия за планиране в рамките на първата половина на всеки четиригодишен изборен период. Освен политическата стратегия за развитие, тя включва и информация за желаните планови мерки и последно възникнали промени. Завършва винаги с решение за промени в досегашния план, като вариантите са да се преразгледа целия план, отделни негови части или теми, или остава непроменен за следващия период. Много местни власти свързват подготовката на стратегията с други сфери (например култура, здравеопазване и др.), което осигурява по-голяма политическа тежест.

Всеки Местен план се състои от: част с общите цели за развитие, насоки за използването на пространството и рамки за съдържанието на плановете на конкретни части от местното равнище. Ако се получи предложение от местните власти планът може да бъде преразгледан в съответствие със стратегията за планиране. Това преразглеждане може да се отнася до специална планова дейност (търговия, обновяване на градска среда, бизнес, транспорт и др.) или до част от местното равнище (конкретна част от град или село, пристанище и др.).

Задължително условие е Местния план да не противоречи на желаното бъдещо развитие на пространството по Регионалния план за развитие, националните директиви, секторни планове като например за водните площи, НАТУРА 2000, добив на суровини и др. Несъответствията с националните интереси се контролират от Министъра на околната среда. Всяко предложение за изготвяне на Местен план е придружено с доклад, описващ основната последователност и съответствията с по-висшестоящите планови инструменти и ресорни законодателства. Процесът на създаване на такъв план включва шест главни периода: подготвителен дебат веднъж на четири години с информация за предишни планови дейности и бъдещи цели и мерки; планово предложение изготвено в сътрудничество с други държавни органи, граждани, НПО и др.; публикуване на плановете предложение, като се изпраща на основните държавни органи и има период на обсъждане от най-малко осем седмици; приемане на плана след вземане под внимание на всички възражения и предложения за промени; публикуване; управление на плана от местните власти и изпълнение на заложените цели.

Подобен местен план. Подробните местни планове са „гръбнакът“ на датското ППл, като чрез тях се конкретизират политическите стратегии и цели на местно равнище и са правно обвързващи за собствениците на имоти. Докато Местния план прави общ преглед на развитието, в това число жилища, работни места, транспорт, опазване на околната среда и др. на цялата административна единица, то подробният местен план определя начините и възможностите за развитие на още по-малко конкретно пространство. Целта е осигуряване на гъвкаво планиране, регулиращо широка

гама фактори: начин на използване, размер и локализация на сгради, пътища, пешеходни зони и като цяло на всички архитектурни проекти. Собствениците задължително подготвят и използват имотите си съобразно Подробния местен план, като нямат право на обезщетения при загуби свързани с местното планиране, а в специални случаи може да се стигне и до отчуждаване на частна собственост. Този вид планове могат да се издават от местните съвети по всяко време.

Подробните местни планове могат да се различават значително по съдържание, акцентиращи върху използването и парцелирането на земята, изграждане на нови жилищни зони, използване на частна собственост или конкретна тема като например фасади. Всеки план съдържа доклад (доколко отговаря на местния план), правнообвързващи разпоредби, минимум една карта, а преди приемането му подлежи на поне осем седмици обществено обсъждане.

Законът за ППл на Дания освен градски и рекреационни пространства определя правилата за развитие и на селски (рурални) такива. Целта е защита на провинцията с целите си ландшафти и избягване на нежелано и непланирано развитие. Чрез решенията на Местните съвети (основно чрез Подробните местни планове) се извършват дейности по парцелиране на земята, изграждане на нови или промяна на предназначението на съществуващи сгради, управление на неизползвана земя, развитие на аграрно производство, пътна безопасност, транспорт, енергетика, опазване на околната среда, културно наследство и др.

Настоящият Закон за ППл, приет през 1992 г., се базира на десетилетен опит в планирането и плановото законодателство (The Planning Act..., 2007). Променя се няколкократно, като по-важни поправки след 2007 г. могат да се посочат тези свързани с: местна административна реформа (2007 г.), политика за градски пространства (2007), изграждане на малки сгради в периферни пространства (2009), развитие на периферни пространства, търговията и защита на крайбрежните зони (2011), опазване на околната среда (2011), местно планиране за справяне с измененията на климата (2012) и др.

Законът цели гарантиране, че общото планиране обединява интересите на обществото по отношение на използването на пространството, така че общественото развитие да е устойчиво що се отнася до условията на живот и опазването на околната среда. По-специално ППл трябва да осигури: желано развитие на всички административни единици на базата на цялостно планиране и вземане предвид социално-икономическите условия; създаване или запазване на съществуващите ценни сгради и градска среда; запазване на откритите крайбрежни зони като важен природен ресурс; защита от всякакъв вид замърсявания; възможно най-силно обществено участие при планирането.

Гражданското участие има права да се включи в плановия процес на всички вертикални равнища. Преди обнародването на даден планов документ е задължително неговото публично достояние най-малко за осем седмици, в който период всеки заинтересован може да представи своите възражения, коментари и предложения. Отделно от това всички приети планове се качват на специален портал (<http://kort.plansystem.dk/spatialmap>), достъпът до който е напълно свободен.

Таблица 1. Основни планови равнища, институции и инструменти в Дания след реформата от 2007 г. (Изт.: Galland and Enemark, 2013, Министерство на околната среда и Национална статистика).

Планови институции			Планови инструменти		
Равнище	Планов орган	Брой жители	Инструмент	Описание	Правна сила
Национално	Министерство на околната среда, Агенция по околната среда	5,7 млн. д.	Национален доклад за ППл Планови директиви Обобщение на националните интереси	Националните виждания относно физическото планиране и развитие Карти и законови разпоредби Национални интереси произтичащи от законодателство, планове за действие, секторни планове и споразумения между планови власти	Насоки и препоръки със съветнически характер Правнообвързващи за местните власти Правнообвързващи за местните власти
Регионално	5 административни региона	Средно 1,14 млн. д. (с големи вариации в броя)	Регионален план за развитие Стратегия за развитие на бизнеса	Консултативни и насочващи планове Подготвена от Регионалния форум за икономически растеж	Правнообвързващи за местните власти Изготвена в съответствие с Регионалния план за развитие
Местно	98 Общински съвети	Средно 58 хил. д. (с големи вариации в броя)	Местен план Подробен местен план	Политики, разпоредби, карти Карти, подробни правни разпоредби	Правнообвързващи за местните власти Правнообвързващи за собствениците на имоти

Вместо заключение могат да се изтъкнат някои характерни черти на датската планова система, които биха могли в определена степен да се вземат под внимание от други сравнително малки по площ и по-слабо развити страни. Датската

планова система се характеризира с дълга традиция, с ясна тристепенна вертикална структура със съществена взаимовръзка между равнищата. След реформата от 2007 г. се говори все по-често за „централизирана децентрализация“ с оглед намаляване значението на регионалното планово равнище. Това може да се разглежда като отклонение от „обхватния интегриран подход“ на планиране по смисъла на Компендиума на ЕС и намаляване като цяло на пространствената координация. Тенденцията е като цяло увеличаване на ролята и значението на местното планово равнище, като планирането на националното равнище се концентрира повече върху секторни аспекти свързани най-вече с опазването на природата и околната среда, а на регионалното – преди всичко върху ориентирани към икономическия растеж и регионалното развитие стратегии. Ключови принципи в плановия процес е общественото участие и устойчивостта, а всички планове са свободно достъпни на национална информационна система като част от тенденцията от последните три десетилетия за електронизация на управлението.

Литература:

- Galland, D. (2014) Redefinition of territorial scales and spatial planning in Denmark. -In: "VI Seminario Internacional de Investigación en Urbanismo, Barcelona-Bogotá, junio 2014". Barcelona: DUOT.
- Galland, D. (2012) Understanding the Reorientations and Roles of Spatial Planning: The Case of National Planning Policy in Denmark – In: European Planning Studies Vol. 20, No. 8.
- Galland, D., S. Enemark (2013) Impact of Structural Reforms on Planning Systems and Policies: Loss of Spatial Consciousness? –In: Refereed article No. 52, European Journal of Spatial Development.
- Goldberg, C. (2008) Country Study for Denmark. SPEN – Interactions between Policy Concerning Spatial Planning and Ecological Networks in Europe.
- Kragh, M. (2005) New Danish Regional Development Plans - An Effort of Combining Economy and Spatial Aspects for Urban and Rural Areas. –In: FIG/GSDI Conference, Cairo.
- Olesen, K. (2010) Danish 'strategic spatial planning' in transition. –In: 24th AESOP Annual Conference, Helsinki.
- Olesen, K., T. Richardson (2012) Strategic Planning in Transition: Contested Rationalities and Spatial Logics in Twenty-First Century Danish Planning Experiments. –In: European Planning Studies Vol. 20, No. 8.
- Spatial planning in Denmark (2012) Ministry of the Environment, Danish Nature Agency. Copenhagen.
- Statistical Yearbook 2015. Statistics Denmark, Copenhagen.
- The EU compendium of spatial planning systems and policies – Denmark (1999) European Commission, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- The EU compendium of spatial planning systems and policies (1997) European Commission, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- The Planning Act in Denmark (2007) Consolidated Act No. 813 of 21 June 2007. Ministry of the Environment, Agency for Spatial and Environmental Planning, Copenhagen.
- <http://efkm.dk>
- <http://kort.plansystem.dk/spatialmap>
- <http://mfvm.dk>
- <http://naturstyrelsen.dk>
- <http://trm.dk>
- <http://uibm.dk>
- <https://dst.dk>